

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ДОРОЖНЯ КАРТА

РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА
СЕРЕДНЬОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА
В ГІРСЬКИХ РАЙОНАХ
ЛЬВІВЩИНИ

Громадська організація
«Інститут міжнародних економічних досліджень»
вул. Братів Тершаківців, 2-А, м. Львів, 79005
Тел/факс +380322750031
e-mail: lier@ukr.net

Ця публікація підготовлена в рамках проекту з розробки Дорожньої карти розвитку малого та середнього підприємництва в гірських районах Львівщини, який реалізується Громадською організацією «Інститут міжнародних економічних досліджень» за фінансової підтримки Програми USAID «Лідерство в економічному врядуванні» (USAID/ЛЕВ).

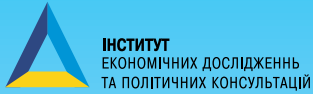

Програма USAID ЛЕВ впроваджується:

Фонд
Східна Європа

Міжнародною благодійною організацією «Фонд «Східна Європа» у партнерстві з:

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Громадською організацією «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Київський Економічний Інститут

Громадською організацією «Київський економічний інститут»

Публікацію підготовлено експертами Громадської організації «Інститут міжнародних економічних досліджень»

«Інститут міжнародних економічних досліджень» - неприбуткова громадська організація, діяльність якої спрямована на здійснення науково-аналітичної діяльності, маркетингових досліджень, консалтингової та пропагандистської роботи у сферах економіки, освіти та культури в Україні.

Підготовка цієї публікації стала можливою завдяки підтримці американського народу, що була надана через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Лідерство в економічному врядуванні». Погляди авторів, висловлені в цьому документі, можуть не збігатися з поглядами Агентства США з міжнародного розвитку або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Пропозиції та доповнення можна надсилати за адресою: iier@ukr.net

I ДОРОЖНЯ КАРТА (ЗМІСТ)

I	Зміст дорожньої карти	3
II	Інформаційна картка дорожньої карти	3
III	Дорожня карта (аналітична частина)	4
A)	аналіз поточного стану регуляторного середовища	4
B)	опис проблем (регуляторних бар'єрів) для розвитку МСП в області	6
V)	пропозиції щодо конкретних шляхів мінімізації (усунення) визначених бар'єрів	14
IV	Дорожня карта (заходи)	19
IV.I	Короткий опис дорожньої карти	19
A)	географічне охоплення	19
B)	шляхи реалізації заходів дорожньої карти	19
V)	ресурси	22
Г)	результати реалізації заходів дорожньої карти	22
Д)	ймовірні ризики	23
IV.II	Заходи дорожньої карти	24

II ІНФОРМАЦІЙНА КАРТКА ДОРОЖньої КАРТИ

Назва організації (українською та англійською) згідно з установчими документами

Інститут міжнародних економічних досліджень
Institute of international economic researches

Організаційно-правова форма організації
Код організації за ЄДРПОУ
Юридична адреса організації
Поштова адреса організації
Телефони (стаціонарний та мобільний), факс, електронна пошта організації, веб-сайт
Прізвище, ім'я, по батькові керівника організації
Прізвище, ім'я, по батькові особи, відповідальної за розробку дорожньої карти
Контактні дані особи, відповідальної за розробку дорожньої карти:
Адреса для листування
Контактні телефони (стаціонарний та мобільний)
Факс, електронна пошта

громадська організація
25252524
79005, м. Львів, вул. Братів Тершаківців, 2а
79005, м. Львів, вул. Братів Тершаківців, 2а
Тел/факс +380322750031,
e-mail: iier@ukr.net
Волошин Володимир Іванович
Микита Орест Тарасович
79005, м. Львів, вул. Братів Тершаківців, 2а
+38-050-9555527
orest_mykyta@ukr.net

ДОРОЖНЯ КАРТА (АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА)

А) аналіз поточного стану регуляторного середовища для розвитку МСП в області (чи на рівні територіальних громад/об'єднань територіальних громад).

Дослідження показників, розвитку Самбірського, Сколівського та Старосамбірського районів⁽¹⁾ показало, що гірські райони Львівської області характеризуються нижчим рівнем соціально-економічного розвитку у порівнянні з обласним центром та більш промислово розвиненими територіями області (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика окремих індикаторів соціально-економічного розвитку Львівської області, її гірських і інших районів, на поч. 2017 р.⁽¹⁾

Території	Показники						
	Обсяги реалізованої продукції на одиницю населення, тис. грн	Обсяги реалізованої промислової продукції на одиницю населення, тис. грн	Роздрібний товарооборот на одиницю населення, тис. грн	Освоєні капітальні інвестиції на одиницю населення, тис. грн	Кількість підприємств на 1 тис. осіб населення, од.	Частка зайнятих до загальної чисельності населення, %	Середньомісячна заробітна плата, грн
Львівська область	80,4	26,8	3,1	6,8	6,2	11,2	4558
Гірські райони	10,3	2,7	0,7	1,3	1,9	2,2	3449
Інші райони області	55,4	25,8	1,4	5,6	4,1	7,7	4120

Об'єктивними причинами такого становища є територіальна віддаленість від обласного центру, особливості структури економіки, обумовлені рельєфними та природно-кліматичними особливостями,

брак кадрів (особливо робітничих професій) через близькість до кордону і високу трудову міграцію населення, недовикористання потенціалу розвитку територій, у т.ч. шляхом реалізації бізнес-проектів суб'єктами МСП.

Значним незадіяним ресурсом розвитку гірських районів області є посилення ділової активності населення, збільшення масштабів та ефективності діяльності суб'єктів МСП як джерела формування нових робочих місць, підвищення рівня зайнятості мешканців та зростання їх добробуту, покращення інвестиційної привабливості територій, збільшення надходжень до місцевих бюджетів, розвитку суспільних ініціатив, формування середнього класу та розбудови соціально-економічної інфраструктури (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльна характеристика окремих показників розвитку МСП у Львівській області, її гірських і інших районах, на поч. 2017 р.

Території	Показники					
	Кількість малих і середніх підприємств на 10 тис. осіб населення, од.	Кількість середніх підприємств на 10 тис. осіб населення, од.	Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення, од.	Кількість зайнятих на 1 малому підприємстві, осіб	Обсяги реалізованої продукції на 1 зайнятого на малих підприємствах, тис. грн	Обсяги реалізованої продукції на 1 мале підприємство, млн грн
Львівська область	74,1	3,2	70,9	5,4	467,0	2,9
Гірські райони	24,1	0,9	23,2	4,7	376,2	2,5
Інші райони області	48,6	2,1	46,5	5,6	535,3	1,8

⁽¹⁾Обрання об'єктом дослідження саме цих територій обґрунтовується їх переважачою часткою (станом на поч. 2017 р.) у головних показниках розвитку МСП гірських районів Львівської області (що забезпечує статистичну значимість вибірки): 64,3 % за кількістю середніх підприємств, 66,4 % – за чисельністю малих підприємств, 62,8 % – за чисельністю зайнятих на малих підприємствах, 65,9 % – за обсягами реалізованої продукції малих підприємств.

⁽²⁾Тут і надалі – Статистичний щорічник Львівської області за 2015 рік. – Головне управління статистики у Львівській області, 2016.

Таким чином, актуалізується проблема розробки і реалізації дієвих засобів стимулювання розвитку МСП у гірських районах Львівщини.

Б) опис проблем (регуляторних бар'єрів) для розвитку МСП в області (чи на рівні територіальних громад/об'єднань територіальних громад), визначених на основі виконаного аналізу.

Розвиток МСП у гірських районах Львівської області характеризується такими негативними аспектами:

1. Зменшення кількості суб'єктів сектора МСП.

Довідково. Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення за 2007-2015 рр. зменшилася: у Самбірському районі – з 30 до 26 од. (на 4 од. або на 13,3 %); у Сколівському районі – з 37 до 31 од. (на 6 од. або на 16,2 %); у Старосамбірському районі – з 23 до 21 од. (на 2 од. або на 8,7 %).

Починаючи з 2015 р., намітилася й тенденція до уповільнення темпів приросту та навіть скорочення чисельності мікропідприємств. Так, у Самбірському районі на початок 2016 р. налічувалося 163 мікропідприємства, що було на 3 од. або на 1,8 % менше, ніж на початок 2015 р.; у Сколівському районі – 129 од. або на 2 од. (1,5 %) більше; у Старосамбірському районі – 143 од. або на 9 од. (5,9 %) менше.

2. Низька ділова активність і мала кількість суб'єктів МСП у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення.

Довідково. На початку 2016 р. кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення у аналізованих гірських районах становила: у Самбірському районі – 26 од. (37,1 % від середньообласного значення); у Сколівському районі – 31 од. (44,3 %); у Старосамбірському районі – 21 од. (30,0 %). Малою залишається чисельність середніх підприємств гірських районів. Так, на початок 2016 р. у Самбірському районі налічувалося лише 4 середніх підприємства, у Сколівському – 7 од. (та до попереднього року припинило діяльність 2 од.), у Старосамбірському районі – 7 од.

Спеціалізація суб'єктів МСП в аналізованих районах Львівської області залишається переважно торгово-посередницькою. За видами економічної діяльності найбільшою є частка суб'єктів сектора, що здійснюють діяльність у сферах оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів; тимчасового розміщування й організації харчування. Це свідчить про недосконалість галузевої структури та низький розвиток сектору МСП у інноваційних та галузях економіки зі значною доданою вартістю.

3. Зменшення кількості найманих працівників у секторі МСП.

Довідково. На початок 2016 р. на малих підприємствах аналізованих гірських районів регіону було наймано 593 працівники у

Самбірському, 671 – у Сколівському та 737 – у Старосамбірському районах. У 2007 р. відповідні показники становили: 1,1, 1,0 та 1,4 тис. осіб. Відтак, за аналізований період відбулося скорочення чисельності найманих працівників на 46,1 % у Самбірському, 32,9 % у Сколівському та 47,4 % у Старосамбірському районах.

Тенденція щодо зменшення кількості найманих працівників на малих підприємствах гірських районів області є стабільною для всіх років аналізованого періоду, що, в тому числі, призвело до нижчої забезпеченості найманими працівниками в порівнянні з середньообласним значенням (у Самбірському районі на 34,0 %, у Сколівському та Старосамбірському районах – на 10,0 %). Високими темпами скорочується й чисельність працівників мікропідприємств. Так, у Самбірському районі кількість зайнятих працівників за період 2012-2015 рр. зменшилася на 8,5 %, а найманих працівників – на 22,9 %. Відповідні показники у Сколівському районі становили 9,2 % та 21,9 %; у Старосамбірському районі – 6,9 % та 13,9 %.

За 2013-2015 рр. зменшилися й частки мікропідприємств у загальній кількості зайнятих та найманих працівників: у Самбірському районі – на 1,5 % та 4,1 %, у Сколівському районі – на 1,5 % та 1,2 %, у Старосамбірському районі – на 5,0 % та 3,6 %.

4. Малі обсяги та невисока ефективність фінансово-господарської діяльності представників МСП, обмеженість їх інтелектуально-кадрового, матеріально-технічного та ресурсного забезпечення.

Довідково. У 2015 р. обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) малих підприємств Самбірського, Сколівського та Старосамбірського районів становили 362,8, 245,6 та 255,2 млн грн відповідно. Проте, в розрахунку на одне мале підприємство обсяги доходу були невисокими та в значній мірі поступалися аналогічному середньому показнику по області, а саме у Самбірському районі – 2,04 млн грн (на 18,4 % менше), у Сколівському – 1,65 млн грн (на 34,0 % менше), у Старосамбірському – 1,58 млн грн (на 36,8 % менше). У 2015 р. критично погіршилася ситуація з рівнем обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) малих та мікропідприємств в загальних обсягах реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у Сколівському районі. Відповідні показники опустилися до 21,5 % (до порівняння, у Самбірському районі – 89,1 %, у Старосамбірському районі – 80,8 %) та до 4,0 % (до порівняння, у Самбірському районі – 21,6 %, у Старосамбірському районі – 25,2 %). Показники зменшилися до 2013 р. більш ніж удвічі.

У 2015 р. до 2014 р. суттєво знизилася частка мікропідприємств в загальних обсягах реалізації продукції (товарів, послуг) у Самбірському районі – з 28,0 % до 21,6 %. Скорочення склало 6,4 в. п. Низькою та нижчою за середньообласне значення залишається

продуктивність праці на малих підприємствах гірських районів. Зокрема у 2015 р. продуктивність праці на малих підприємствах Сколівського району становила 366,0 тис. грн (або на 27,4 % менше), Старосамбірського району – 346,3 тис. грн (на 31,3 % менше).

5. Обмежена кількість практик формування інтегрованих торговельно-виробничих систем та коопераційних відносин за участі суб'єктів МСП.⁽³⁾

Ресурсна обмеженість суб'єктів МСП, що здійснюють діяльність у гірських районах області, та складність доступу до матеріально-технічного забезпечення є одними з головних перешкод збільшення обсягів виробничо-господарської діяльності. Тому для представників малого і середнього бізнесу важливим напрямом подальшого розвитку та задоволення бізнес-інтересів є формування і розширення коопераційних відносин, перевагами яких є формування спільної бази матеріально-технічного та інформаційно-аналітичного забезпечення, консолідація ресурсів та зусиль для виробництва і збуту продукції, зниження рівня виробничих і трансакційних витрат, покращення доступності до фінансування, інвестиційної привабливості.

Пріоритетним видом економічної діяльності для розвитку кооперації у гірських районах Львівської області є сільське господарство. Актуалізація ролі кооперативного руху посилюється в умовах необхідності трансформації окремих особистих селянських господарств (далі – ОСГ) у товарні форми господарювання. Відтак, існує значний потенціал розвитку локальних інтегрованих систем у АПК за участі суб'єктів МСП та започаткування практик перетворення ОСГ у малі та середні підприємства. Для сільських територій гірських районів розвиток кооперації забезпечить активізацію підприємницьких ініціатив, покращення виробничої інфраструктури, організацію нових ринків.

6. Низький рівень розвитку та ефективності функціонування суб'єктів інституційного забезпечення, відсутність належного дорожньо-транспортного сполучення, достатньої кількості об'єктів ринкової, фінансової, соціальної та інформаційної інфраструктури.⁽⁴⁾

Рівень розвитку інституційного середовища у гірських районах області не відповідає сучасним вимогам та об'єктивним потребам суб'єктів господарювання. Якісні послуги з підтримки та обслуговування бізнесу, покращення доступу до ресурсів та ринків представники бізнесу можуть отримати лише в обласному та районних центрах, великих

⁽³⁾Визначено за результатами проведення фокус-груп.

⁽⁴⁾Так само.

⁽⁵⁾Так само.

містах. На території районів відсутні інституційні інструменти сприяння розвитку МСП.

7. Проблеми формування, розвитку та відтворення людського капіталу.⁽⁵⁾

Погіршення соціально-економічного розвитку гірських районів Львівської області стимулює місцеве населення, передусім молодь, до трудової міграції закордон та великі міста, де значно вищий рівень оплати праці, більш насичений ринок праці, розвинена інфраструктура і кращі умови для проживання. Цим ускладнюється формування та ефективно використання інтелектуально-кадрового потенціалу МСП гірських районів.

Довідково. *Наявне населення у Самбірському, Сколівському та Старосамбірському районах Львівської області на 1.01.2016 р. становило 68,4, 47,7 та 78,0 тис. осіб відповідно, що сумарно складає 7,7К % від загальної кількості населення області. До 2002 р. наявне населення аналізованих районів зменшилося: у Самбірському районі на 6,2 тис. осіб (на 8,3 %), у Сколівському районі – на 2,5 тис. осіб (на 5,0 %), у Старосамбірському районі – на 4,2 тис. осіб (на 5,1 %). В загальнообласній структурі населення частка аналізованих гірських районів за цей період скоротилася на 0,2 в. п.*

Внаслідок зменшення кількості молодих людей актуалізується проблема «старіння» та «вимирання» сіл, що негативно впливає на самоорганізацію населення та реалізацію підприємницьких проектів і громадських ініціатив, які мають на меті вирішення актуальних господарських, побутових та культурних проблем гірських територій.

Результати вивчення проблеми.

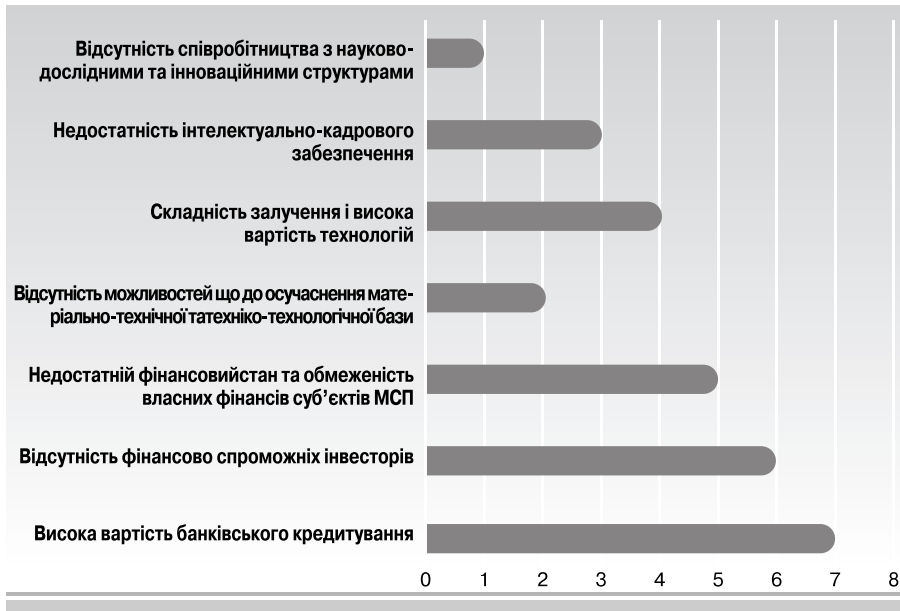
Для виявлення причин окреслених проблем, а також ключових перешкод і перспективних напрямів та засобів сприяння розвитку МСП у гірських районах Львівської області разом із фокус-групами було **проведено соціологічне опитування** представників суб'єктів МСП, які здійснюють діяльність на території гірських районів. Опитування проводилося у червні 2017 р. Було опитано 85 респондентів, що становить понад 2 % від загальної чисельності зайнятих у секторі МСП аналізованих районів.

За результатами опитування та фокус-груп виділено такі найбільші проблемні аспекти функціонування і розвитку суб'єктів МСП гірських регіонів.

● - по-перше, **відсутність (недостатність) фінансово-інвестиційного та ресурсного забезпечення. В структурі цієї найбільш актуальної проблеми для розвитку МСП у гірських районах Львівської області найбільш істотними недоліками (рис. 1) визначені:**

Рисунок 1

Результати ранжування недоліків фінансово-ресурсного забезпечення суб'єктів МСП гірських районів Львівської області, 2017 р.

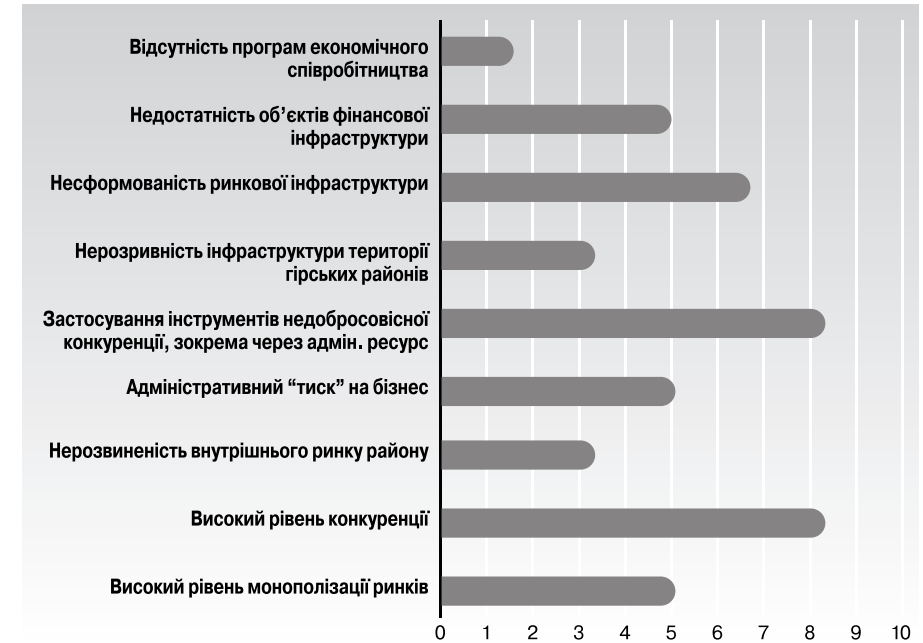

● - по-друге, **погіршення людського капіталу, недостатність навиків, необхідних для започаткування і здійснення підприємницької діяльності через** незадовільні умови проживання, спричинені неналежним станом об'єктів побутового обслуговування населення та соціальної інфраструктури, низький рівень престижності праці на селі, обмеженість доходів сільського населення, погіршення об'єктів культури та незадовільний стан інфраструктури сільської медицини, високий рівень безробіття, погіршення екологічної ситуації та стану охорони навколишнього середовища;

● - по-третє, **несприятливість бізнес-середовища на території гірських районів** (обмеженість попиту, ресурсів, інвестицій, занедбаність інфраструктури, недостатність соціально-побутових умов) **та неформованість дієвих економічних стимулів до формування і розвитку інвестиційної діяльності суб'єктів МСП, залучення на інвестиційні цілі коштів населення та зовнішніх трудових мігрантів. В структурі недоліків бізнес-середовища гірських районів області найбільш проблемними аспектами** (рис. 2) залишаються:

Рисунок 2

Результати ранжування недоліків бізнес-середовища функціонування МСП гірських районів Львівської області, 2017 р.

На території гірських районів області практично не ведеться діяльність з формування і фінансування інвестиційних, інноваційних та інших фондів розвитку МСП, підтримки функціонування і подальшої розбудови інституційної підприємницької інфраструктури.

Недостатніми є економічні та психологічні стимули та механізми залучення грошових коштів трудових мігрантів у розвиток бізнесу. Попри істотні обсяги переказів, що перевищують обсяги інвестицій, які надходять у економіку гірських районів, заробітчани в основному витрачають зароблені кошти на споживання (купівля нерухомості, автомобілів, предметів довготривалого вжитку) та оплату навчання дітей. Натомість відсутні дієві механізми до започаткування заробітчанами власної справи, що, здебільшого, зумовлене низьким рівнем довіри до державних та приватних інституцій, недостатнім рівнем захисту прав інвесторів, вищими ризиками ведення бізнесу, високими транзакційними витратами;

● - по-четверте, **недосконале нормативно-правове регулювання підприємницької діяльності. При цьому, головними**

недоліками нормативно-правового регулювання МСП визначені:

- наявність преференцій для окремих суб'єктів бізнесу чи вибіркова адміністративна дискримінація;
- наявність прямих заборон або обмежень для бізнесу;
- надмірна зарегульованість окремих дозвільних та інших процедур.

У червні 2017 р. в кожному з аналізованих районів проводилися фокус-групи з представниками МСП та громадськості, на яких аналізувався стан, проблеми і перешкоди, а також перспективи розвитку МСП районів. В ході проведення фокус-груп також виявлені наступні **проблемні аспекти функціонування і розвитку МСП:**

● - по-п'яте, **низький рівень дієвості та ефективності регіональних і місцевих стратегій та програм підтримки МСП**, їх орієнтованість на реалізацію невеликої кількості заходів обслуговуючого, а не інвестиційного характеру, причому переважно в обласному центрі. Низький рівень дієвості програм підтримки МСП зумовлений їх здебільшого декларативним характером, відсутністю конкретних заходів зі створення нових підприємств чи збільшення обсягів діяльності діючих, започаткування нових видів економічної діяльності, а також неврахуванням специфіки розвитку конкретної території;

● - по-шосте, **відсутність ефективних інституцій та механізмів фінансово-кредитного, інвестиційного та інформаційного забезпечення становлення та розвитку кооперативних відносин між суб'єктами МСП.**

Перешкоди на шляху розвитку коопераційних відносин суб'єктів МСП зумовлені як об'єктивними (наявність інституційних бар'єрів, недостатність фінансово-кредитного та інвестиційного забезпечення), так і суб'єктивними (нерозуміння керівниками підприємств доцільності та економічної необхідності здійснення кооперації, недостатність психологічних стимулів до співпраці) чинниками. Стримує розвиток кооперації і недостатня інформаційна підтримка розвитку та популяризації її переваг, небажання підприємців брати на себе додаткові ризики, втрачати частину контролю над бізнес-процесами та

необхідністю узгоджувати прийняття управлінських рішень. Міжнародний досвід свідчить, що кооперативний рух серед дрібних і середніх виробників є одним із дієвих інструментів сталого розвитку. Через систему кооперації дрібний виробник може отримати державну підтримку, донорську допомогу та доступ до кредитних ресурсів, для чого доцільно переймати досвід створення кооперативів у США, Канаді, Китаї, Кореї та країнах ЄС. Зокрема це стосується процесу залучення сільськогосподарської продукції дрібних виробників в економічний обіг. Видається доцільним запровадження подібної ініціативи в межах стратегій соціально-економічного розвитку гірських районів області, а також у регіональних та місцевих програмах підтримки малого і середнього підприємництва;

● - по-сьоме, **несформованість сприятливого економіко-правового середовища комерційної господарської діяльності.**

Слабка ефективність політики регіональних та місцевих органів державної влади і місцевого самоврядування щодо розвитку МСП значною мірою зумовлена низьким рівнем залучення його представників до вирішення проблем розвитку території.

Недостатнім є рівень залучення коштів програм міжнародної технічної допомоги з метою розвитку МСП. На сьогодні місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування не забезпечують системного стимулювання діяльності в цьому напрямі і тому реалізація розрізнених проектів та заходів у межах програм підтримки підприємництва за вкрай незначні кошти не спроможні якісно покращити ситуацію стосовно розвитку МСП.

В структурі видів економічної діяльності найвищим **потенціалом розвитку МСП** характеризуються **туризм** (49,8 % в структурі відповідей респондентів), **готельно-ресторанний бізнес** (24,8 %), **сільське та лісове господарство** (8,2 %), **торгівля** (7,5 %), **послуги** (6,0 %) (рис. 3).

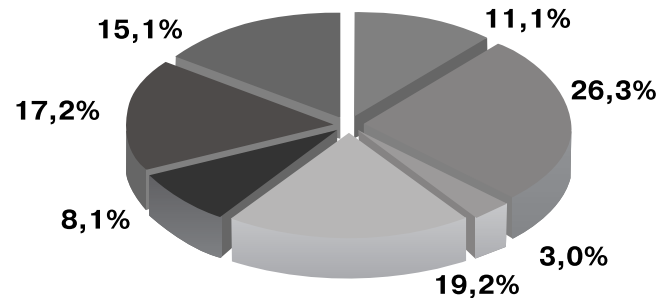
Структура видів економічної діяльності сектора МСП за потенціалом розвитку в гірських районах Львівщини, 2017 р.

Рисунок 3

Найбільш перспективними напрямками розвитку та підвищення ефективності функціонування МСП гірських районів області респонденти вважають

Структура перспективних напрямів розвитку та підвищення ефективності функціонування МСП в гірських районах Львівщини, 2017

- Створення нових суб'єктів МСП
- Відкриття нових об'єктів бізнесу
- Використання схем франчайзингу
- Започаткування нової власної справи мешканцями району
- Збільшення чисельності зайнятих в секторі МСП
- Створення кластерів
- Започаткування і розширення практик кооперації

В) пропозиції щодо конкретних шляхів мінімізації (усунення) визначених бар'єрів, які можуть бути реалізовані в короткостроковій перспективі, наприклад, підвищення рівня прозорості діяльності місцевої влади, вдосконалення процедур надання консультаційної допомоги підприємцям, створення інформаційних ресурсів тощо. В даному пункті необхідно провести аналіз можливих шляхів мінімізації (усунення) бар'єрів, а також обґрунтувати вибір запропонованих шляхів.

З огляду на визначені проблеми та перешкоди цільовими орієнтирами політики розвитку МСП у гірських районах Львівської області мають стати:

- - збільшення кількості діючих суб'єктів МСП, стимулювання розвитку та поширення місцевих підприємницьких ініціатив серед місцевих жителів;

- - покращення ресурсного та матеріального-технічного забезпечення суб'єктів МСП та підвищення рівня ефективності їх фінансово-господарської діяльності;

- - активізація практик організації інтеграційних та кооперативних процесів як між суб'єктами МСП, так і інших секторів економіки;

- - розвиток інституційного забезпечення сектора МСП, розбудова соціально-економічної інфраструктури територій;

- - формування та підтримка лідерських ініціатив населення, організаційно-професійних навиків щодо ведення і розвитку бізнесу.

В значній мірі ці напрями співпадають з результатами проведеного опитування.

Так, ідентифіковано, що **найбільш доцільними заходами**, які слід реалізувати в частині **удосконалення нормативно-правового регулювання** в цілях розвитку МСП гірських районів Львівщини, є:

- **запровадження економічних стимулів для нарощування виробничих потужностей, створення виробничо-торговельних кластерів**(87,5 %);

- **прийняття нормативно-правових актів з підвищення рівня захищеності інвестицій**(71,4 %);

- **прийняття нормативно-правових актів з розвитку системи фінансово-кредитної підтримки бізнесу**(57,1 %);

- **прийняття нормативно-правових актів з розвитку інфраструктури бізнесу**(42,8K %);

- **дерегуляція та скорочення чисельності нормативно-правових актів, які регулюють підприємницьку діяльність**(37,4 %).

Серед **заходів**, які необхідно реалізувати в частині **покращення фінансово-ресурсного забезпечення функціонування і розвитку МСП** районів, головними є:

- **створення на території районів інвестиційних «площадок», інших елементів інфраструктури залучення інвестицій**(78,6 %);

- **створення на території районів приватно-публічних фондів фінансово-кредитної підтримки інвестиційних проектів МСП** (66,7 %);

- **впровадження практик бюджетно-грантової підтримки-**

ки програм консультування суб'єктів МСП району (54,6 %);

- надання бюджетної підтримки при придбанні (імпорті) передових (сучасних) технологій (45,5 %).

Перспективними заходами удосконалення бізнес-середовища функціонування МСП гірських районів є:

- покращення можливостей для звернень і захисту законних прав суб'єктів МСП (91,2 %);

- активна промоція інвестиційного потенціалу гірських районів (80,7 %);

- розвиток соціально-виробничої інфраструктури (66,7 %);

- надання стимулів для зростання інвестиційно-інноваційної активності у секторі МСП районів (59,4 %).

Механізми стимулювання розвитку МСП у гірських районах Львівщини.

Таким чином, з метою створення сприятливого середовища для розвитку МСП у гірських районах Львівської області необхідно реалізувати такі заходи:

- у напрямі удосконалення нормативно-правового регулювання:

- - ініціювати включення до обласних стратегій і програми підтримки розвитку МСП окремого розділу (групи заходів) з стимулювання розвитку МСП гірських районів області з конкретними заходами інвестиційного характеру (створення нових підприємств, започаткування нових напрямів чи видів діяльності, реалізація інвестиційно-інноваційних проектів, підтримка кластерних ініціатив) із активним залученням представників бізнесу, проведенням публічних слухань та висвітленням у регіональних та місцевих засобах масової інформації;

- - впровадити елементи стратегічного планування і програмування розвитку МСП на районному рівні шляхом переходу до проектно-грантової форми фінансування заходів та істотного збільшення частки «продуктивних» витрат, спрямованих на формування мережі інституцій та програм фінансово-кредитного сприяння;

- - стимулювати розвиток привабливих для території видів

економічної діяльності з урахуванням сильних та слабких сторін природно-ресурсного потенціалу, виробничо-ресурсного потенціалу суб'єктів МСП, розробити «паспорти» пріоритетних для району видів економічної діяльності із врахуванням специфіки сільської території та ознайомлення з ними потенційних інвесторів;

- у напрямі покращення фінансово-ресурсного забезпечення:

- створити в кожному з районів фонд фінансово-кредитної підтримки проектів МСП та провести організаційні заходи з залучення фінансового ресурсу на започаткування його діяльності з центрального та обласного бюджетів;

- - активізувати діяльність із залучення і реалізації на території районів грантових програм ЄС як джерела фінансування розвитку МСП (діючими та потенційно привабливими з яких є програми: Horizon2020 (фінансування науково-дослідних проектів з розвитку МСП), Competiveness of Small and Medium Enterprises (програма для підвищення рівня конкурентоспроможності МСП, доступ на нові ринки, збереження стійкості компаній в умовах конкуренції, розвиток підприємницької культури), LIFE (програма в сфері охорони навколишнього середовища), Pericles 2020 (проекти з обміну фахівців), Poland-Belarus-Ukraine Programme, Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Programme, Romania-Ukraine Programme, Black Sea Programme (трансграничні програми спрямовані на розбудову співпраці між суміжними кордонами країн-учасниць);

- - ініціювати підтримку фінансових та лізингових програм розвитку МСП районів для модернізації матеріально-технічної і техніко-технологічної бази суб'єктів реального сектору економіки – МСП з можливістю часткової компенсації вартості придбаного обладнання і устаткування за рахунок коштів обласного та місцевих бюджетів; розбудови аграрно-продовольчих ринків, створення пунктів заготівлі,

закупівлі та переробки сільськогосподарської продукції;

● у напрямі удосконалення бізнес-середовища:

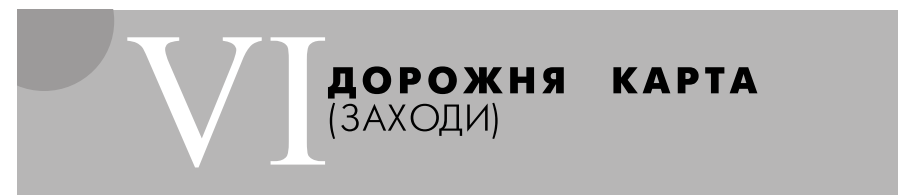
- - забезпечити формування економічних стимулів для створення локальних інтегрованих виробничих систем, проведення горизонтальної та вертикальної кооперації суб'єктів МСП шляхом формування бази типових бізнес-планів створення кооперативів у різних видах економічної діяльності; проведення періодичних консультаційних шкіл бізнес-тренерів з питань організації та ведення кооперативної діяльності; організації та проведення періодичних навчань для керівників МСП (стосовно реєстрації, управління, ведення обліку, оподаткування тощо); популяризації та рекламування кооперативного руху серед сільського населення з метою сприяння входженню особистих селянських господарств у вертикальні виробничо-збутові господарські системи, стимулювання процесу формування аграрних горизонтально- та вертикально-інтегрованих кластерів;

- - реалізувати комплекс організаційно-економічних заходів, спрямованих на покращення інвестиційного клімату шляхом розробки регламентуючих нормативно-правових актів співпраці та відповідальності інвестора і місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та сільських громад; впровадження практики періодичного складання інвестиційного рейтингу територій; формування психологічних стимулів та організаційно-економічних механізмів залучення коштів трудових мігрантів у підприємницьку діяльність;

- - продовжувати діяльність з підвищення рівня прозорості і ефективності дозвільної системи шляхом удосконалення роботи місцевих дозвільних органів, посилення відповідальності їхніх посадових осіб, створення структури з моніторингу дозвільної системи та підвищення рівня обізнаності підприємців щодо прав і обов'язків дозвільних адміністраторів;

- - забезпечити інформаційно-консультаційну підтримку населення щодо започаткування власного бізнесу, покращення соціально-психологічного та організаційно-професійного середовища підприємницької діяльності через районні центри зайнятості, місцеве дорадництво, навчання і тренінги для сільського населення, надання фінансової та організаційної підтримки організаціям, що реалізують навчально-просвітницькі заходи у сфері підприємництва;

- - здійснювати активну інформаційно-промоційну підтримку забезпечення позитивного суспільного іміджу підприємця.

IV. I КОРОТКИЙ ОПИС ДОРОЖНЬОЇ КАРТИ

A) Географічне охоплення: на які територіальні громади/об'єднання територіальних громад направлені заходи дорожньої карти

Заходи Дорожньої карти розвитку МСП спрямовані на територіальні громади Сколівського, Самбірського та Старосамбірського районів Львівської області.

B) Обґрунтування доцільності та шляхи реалізації заходів дорожньої карти:

- - обґрунтувати чому саме ці заходи пропонуються для розвитку малого і середнього підприємництва, за наявності додатки розрахунки ефективності заходів, що пропонуються:

Характерними особливостями функціонування та розвитку сектору МСП гірських районів є нижча купівельна спроможність населення (мала місткість внутрішнього ринку) та ділова активність, часто відсутність навичок щодо ведення бізнесу, а також недостатність фінансово-ресурсного забезпечення. Ці чинники стають системними перешкодами створення нових суб'єктів МСП та активізації підприємницької ініціативи. Їх подолання потребує відповідного системного підходу із поєднанням таких механізмів реалізації заходів, як **(1)** економічний (спрямований на формування стимулів у населення щодо започаткування власного бізнесу, здійснення інвестицій у бізнес, залучення фінансово-ресурсного забезпечення для розвитку бізнесу), **(2)** організаційний (який передбачає покращення процесів управління і координації в межах діалогів: «влада – бізнес», представників МСП та елементів ринкової інфраструктури, представників МСП та населення, між представниками МСП в процесі створення інтегрованих, кооперативних структур), **(3)** інституційний (сфокусований на створення нових інституційних елементів з підтримки МСП, а також покращення системи планування і моніторингу розвитку МСП на районному рівні) та **(4)** суспільно-психологічний, спрямований на покращення іміджу підприємця, а також покращення обізнаності населення щодо ведення

підприємницької діяльності

- механізми реалізації заходів дорожньої карти:

у напрямі удосконалення нормативно-правового регулювання:

■ - ініціювати включення до обласних стратегії і програми підтримки розвитку МСП окремого розділу (групи заходів) з стимулювання розвитку МСП гірських районів області з конкретними заходами інвестиційного характеру (створення нових підприємств, започаткування нових напрямів чи видів діяльності, реалізація інвестиційно-інноваційних проектів, підтримка кластерних ініціатив) із активним залученням представників бізнесу, проведенням публічних слухань та висвітленням у регіональних та місцевих засобах масової інформації;

■ - впровадити елементи стратегічного планування і програмування розвитку МСП на районному рівні шляхом переходу до проектно-грантової форми фінансування заходів та істотного збільшення частки «продуктивних» витрат, спрямованих на формування мережі інституцій та програм фінансово-кредитного сприяння;

■ - стимулювати розвиток привабливих для території видів економічної діяльності з урахуванням сильних та слабких сторін природно-ресурсного потенціалу, виробничо-ресурсного потенціалу суб'єктів МСП, розробити «паспорти» пріоритетних для району видів економічної діяльності із врахуванням специфіки сільської території та ознайомлення з ними потенційних інвесторів;

у напрямі покращення фінансово-ресурсного забезпечення:

■ - створити в кожному з районів фонд фінансово-кредитної підтримки проектів МСП та провести організаційні заходи з залучення фінансового ресурсу на започаткування його діяльності з центрального та обласного бюджетів;

■ - активізувати діяльність із залучення і реалізації на території районів грантових програм ЄС як джерела фінансування розвитку МСП (діючими та потенційно привабливими з яких є програми: Horizon2020 (фінансування науково-дослідних проектів з розвитку МСП), Competiveness of Small and Medium Enterprises (програма для підвищення рівня конкурентоспроможності МСП, доступ на нові ринки, збереження стійкості компаній в умовах конкуренції, розвиток підприємницької культури), LIFE (програма в сфері охорони навколишнього середовища), Pericles 2020 (проекти з обміну фахівців), Poland-Belarus-Ukraine Programme, Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine

Programme, Romania-Ukraine Programme, Black Sea Programme (транскордонні програми спрямовані на розбудову співпраці між суміжними кордонами країн-учасниць);

■ - ініціювати підтримку фінансових та лізингових програм розвитку МСП районів для модернізації матеріально-технічної і техніко-технологічної бази суб'єктів реального сектору економіки – МСП з можливістю часткової компенсації вартості придбаного обладнання і устаткування за рахунок коштів обласного та місцевих бюджетів; розбудови аграрно-продовольчих ринків, створення пунктів заготівлі, закупівлі та переробки сільськогосподарської продукції;

у напрямі удосконалення бізнес-середовища:

■ - забезпечити формування економічних стимулів для створення локальних інтегрованих виробничих систем, проведення горизонтальної та вертикальної кооперації суб'єктів МСП шляхом формування бази типових бізнес-планів створення кооперативів у різних видах економічної діяльності; проведення періодичних консультаційних шкіл бізнес-тренерів з питань організації та ведення кооперативної діяльності; організації та проведення періодичних навчань для керівників МСП (стосовно реєстрації, управління, ведення обліку, оподаткування тощо); популяризації та рекламування кооперативного руху серед сільського населення з метою сприяння входженню особистих селянських господарств у вертикальні виробничо-збутові господарські системи, стимулювання процесу формування аграрних горизонтально- та вертикально-інтегрованих кластерів;

■ - реалізувати комплекс організаційно-економічних заходів, спрямованих на покращення інвестиційного клімату шляхом розробки регламентуючих нормативно-правових актів співпраці та відповідальності інвестора і місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та сільських громад; впровадження практики періодичного складання інвестиційного рейтингу територій; формування психологічних стимулів та організаційно-економічних механізмів залучення коштів трудових мігрантів у підприємницьку діяльність;

■ - продовжувати діяльність з підвищення рівня прозорості і ефективності дозвільної системи шляхом удосконалення роботи місцевих дозвільних органів, посилення відповідальності їхніх посадових осіб, створення структури з моніторингу дозвільної системи та підвищення рівня обізнаності підприємців щодо прав і обов'язків дозвільних адміністраторів;

■ - забезпечити інформаційно-консультаційну підтримку населення щодо започаткування власного бізнесу, покращення соціально-психологічного та організаційно-професійного середовища підприємницької діяльності через районні центри зайнятості, місцеве дорадництво, навчання і тренінги для сільського населення, надання фінансової та організаційної підтримки організаціям, що реалізують

навчально-просвітницькі заходи у сфері підприємництва;

- - здійснювати активну інформаційно-промоційну підтримку забезпечення позитивного суспільного іміджу підприємця.

- - особи/організації, відповідальні за реалізацію заходів дорожньої карти:

Управління економічної політики Сколівської РДА

Управління економіки Самбірської РДА

Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА

Консультативні центри для підприємців

В) Ресурси:

- - які ресурси необхідні для реалізації заходів дорожньої карти: фінансові, людські тощо. Необхідно також детально описати джерела можливого фінансування запропонованих заходів (наприклад, бюджетні кошти, залучення коштів громади, власні кошти організації, підтримка донорів тощо):

Для реалізації заходів Дорожньої карти необхідно залучити людські ресурси (представників районних державних адміністрацій та представників органів місцевого самоврядування, представників громадських організацій та бізнес-середовища районів), а також фінансові ресурси районних бюджетів, обласного бюджету. Крім того, можна залучати грантові кошти, кошти місцевого бізнесу, використовувати кошти інших джерел, не заборонених законодавством України.

- - механізми залучення необхідних ресурсів:

Необхідні ресурси залучатимуться шляхом розробки відповідних районних програм, внесення змін до вже прийнятих, а також підготовки проектних пропозицій на фінансування проектів в рамках міжнародної технічної допомоги.

Г) Результати реалізації заходів дорожньої карти:

- - короткострокові результати реалізації заходів дорожньої карти (слід зазначити кількісні та якісні показники, яких буде досягнуто в результаті реалізації заходів дорожньої карти)

1. Збільшення кількості діючих суб'єктів МСП, стимулювання розвитку та поширення місцевих підприємницьких ініціатив серед місцевих жителів;

2. Покращення ресурсного та матеріального-технічного

забезпечення суб'єктів МСП та підвищення рівня ефективності їх фінансово-господарської діяльності.

- - довгострокові результати реалізації заходів дорожньої карти (слід зазначити кількісні та якісні показники, яких дозволить досягти реалізація заходів дорожньої карти через 3-5 років після їх імплементації)

1. Активізація практик організації інтеграційних та кооперативних процесів як між суб'єктами МСП, так і інших секторів економіки;

2. Розвиток інституційного забезпечення сектора МСП, розбудова соціально-економічної інфраструктури територій;

3. Формування та підтримка лідерських ініціатив населення, організаційно-професійних навиків щодо ведення і розвитку бізнесу.

Д) Ймовірні ризики

- - потенційні зовнішні та внутрішні ризики (політичні, економічні, організаційні тощо), що можуть супроводжувати реалізацію заходів дорожньої карти, а також потенційні механізми щодо зменшення їх негативного впливу

1. **Політичні:** Можливе переформатування районів згідно Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Ризик мінімізовано шляхом поширення проекту на декілька районів, які в майбутньому сформують нову адміністративно територіальну одиницю. Це гарантує, що незалежно від конфігурації нових районів, розуміння необхідності впровадження Дорожньої карти розвитку МСП буде присутнє в широкого кола регіональних представників;

2. **Організаційні:** Можливі організаційні перешкоди та несприйняття Дорожньої карти розвитку МСП новообраними представниками органів місцевого самоврядування. Ризик буде мінімізовано шляхом затвердження Дорожньої карти розвитку МСП відповідними районними радами та включення її заходів до програм соціально-економічного розвитку районів. Це гарантує, що незалежно від електоральних симпатій, заплановані заходи будуть реалізовані;

3. **Фінансові:** Можливе недофінансування заходів Дорожньої карти розвитку МСП з районних бюджетів. Ризик буде мінімізовано шляхом об'єднання зусиль представників бізнесу, їх асоціацій та громадськості задля донесення до представників органів місцевого самоврядування необхідності реалізації заходів Дорожньої карти розвитку МСП на відповідних територіях, а також шляхом залучення додаткового фінансування міжнародної технічної допомоги.

IV. ЗАХОДИ ДОРОЖНЬОЇ КАРТИ

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП		
1. Підвищення рівня доступності банківського кредитування для реалізації інвестиційних проектів суб'єктів малого підприємництва	Проведення семінарів з представниками МСП для поширення інформації про умови і можливості участі в Програмі підвищення конкурентоспроможності Львівської області (підтримка малого бізнесу)	Підвищення поінформованості представників малого бізнесу та отримання відшкодування частини відсоткової ставки за мікрокредитами для реалізації інвестиційних проектів у таких видах діяльності, як оброблення деревини, виробництво меблів, виробництво харчових продуктів
2. Залучення фінансового ресурсу підтримки соціально та економічно значимих проектів МСП з фондів міжнародної технічної фінансової допомоги	Проведення семінарів та тренінг-нарад з представниками МСП для поширення інформації про умови і можливості участі у проектах транскордонного співробітництва, грантових програмах ЄС (Horizon2020, Competiveness of Small and Medium Enterprises, LIFE, Pericles 2020, Poland-Belarus-Ukraine Programme, Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Programme, Romania-Ukraine Programme, Black Sea Programme та ін.) для фінансування соціально-економічних проектів МСП	Формування додаткового альтернативного фінансового ресурсу та реалізація соціально і економічно значимих проектів представниками МСП

Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу для одного району, грн. (тис. грн)	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП			
2018 р.	-	-	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА
2018 р.	5,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП		
3. Підвищення рівня доступності матеріально-технічного забезпечення модернізації техніко-технологічної бази суб'єктів МСП	Організація та проведення ділових зустрічей представників фінансово-кредитних і лізингових структур області та суб'єктів МСП району в цілях ініціювання та реалізації фінансових і лізингових програм, спрямованих на модернізацію матеріально-технічної і техніко-технологічної бази суб'єктів реального сектору економіки – МСП	Оновлення матеріально-технічної та техніко-технологічної бази виробництва суб'єктів МСП
4. Підтримка формування та розвитку коопераційних відносин, створення локальних інтегрованих структур за участі МСП	Формування бази типових бізнес-планів створення кооперативів у різних видах економічної діяльності, аграрно-продовольчих ринків, пунктів заготівлі, закупівлі та переробки сільськогосподарської продукції; проведення періодичних консультаційних шкіл бізнес-тренерів з питань організації та ведення кооперативної діяльності; популяризація та рекламування кооперативного руху серед сільського населення з метою сприяння входженню особистих селянських господарств у вертикальні виробничо-збутові господарські системи	Формування аграрних горизонтально- та вертикально-інтегрованих кластерів (локальних інтегрованих структур) за участі суб'єктів МСП

Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу для одного району, грн. (тис. грн)	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП			
2018 р.	3,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА Громадські організації, бізнес-об'єднання району
2018 р.	-	-	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА Громадські організації, бізнес-об'єднання району

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП		
5. опуляризація інвестиційних проектів суб'єктів МСП	Створення інтернет-площадки інвестиційних проектів суб'єктів МСП району; створення готових (з підготовленими земельними ділянками та можливістю підведення інженерних комунікацій) інвестиційних пропозицій для інвесторів; допомога суб'єктам МСП у підготовці та розміщенні інвестиційних пропозицій; підготовка соціально та економічно значимих проектів державно-приватного партнерства для їх співінвестування за рахунок коштів трудових мігрантів	Покращення інвестиційного середовища району, підготовка «пакету» конкретних інвестиційних проектів, збільшення притоку інвестицій, реалізація суб'єктами сектору МСП на території району інвестиційних проектів
6. Зростання рівня «прозорості» бізнес-середовища	Створення на умовах прозорого конкурсу Консультативного центру для підприємців; налагодження системи он-лайн діалогу між представниками Центру та суб'єктами МСП	Отримання фахових консультацій на звернення представників МСП щодо подолання перешкод ведення бізнесу
7. Покращення підприємницьких навичок населення	Проведення комунікативних заходів, спрямованих на інформаційно-консультаційну підтримку населення щодо	Створення нових суб'єктів МСП та реалізація нових бізнес-проектів у секторі шляхом підвищення рівня

Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу для одного району, грн. (тис. грн)	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП			
2018 р.	70,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА
2018 р.	30,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА Громадські організації, бізнес-об'єднання району
2018-2020 рр.	15,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП		
	започаткування власного бізнесу, покращення соціально-психологічного та організаційно-професійного середовища підприємницької діяльності, навчання і тренінги для сільського населення	знань та практичних професійних і підприємницьких навичок населення
8. Покращення суспільного іміджу підприємця	Проведення комунікативних заходів, орієнтованих на інформаційну підтримку позитивного суспільного іміджу підприємця	Покращення бізнес-середовища та підвищення рівня легкості здійснення підприємницької діяльності
9. Відкриття школи молодого підприємця	Проведення щорічних тематичних навчань з основ започаткування та ведення власно справи, бізнес-екскурсії на виробництво для учнів випускних класів	Створення можливості для отримання необхідних знань і навичок молоді району щодо

Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу для одного району, грн. (тис. грн)	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП			
			економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА Громадські організації, бізнес-об'єднання району, Консультативні центри для підприємців
2018-2020 рр.	9,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА Громадські організації, бізнес-об'єднання району, Консультативні центри для підприємців
2018-2020 рр.	15,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА Громадські організації, бізнес-об'єднання району, Консультативні центри для підприємців

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП		
10. Поширення успішних практик ведення бізнесу та реалізації бізнес-проектів	Започаткування циклу публікацій в інтернет-виданнях про успішні приклади реалізації підприємницьких проектів у секторі МСП	Популяризація підприємницької діяльності серед населення району, особливо молоді
11. Поглиблення міжрегіонального і транскордонного співробітництва (Старосамбірський район)	Проведення роз'яснювальної роботи (інформаційних круглих столів та інших комунікативних, навчальних заходів, розповсюдження тематичної літератури, узагальнення та поширення кращих вітчизняних та зарубіжних практик) серед представників МСП щодо можливостей та переваг практичного використання потенціалу транскордонного співробітництва	Активізація підприємницької діяльності мешканців прикордонних територій та переорієнтація ділової активності переважної їх частини з «човникової» торгівлі на роботу в інших секторах економіки, насамперед, у сфері послуг, агробізнесу, у сфері народних промислів тощо
12. Розвиток альтернативної енергетики, зокрема будівництва сонячних електростанцій (Самбірський район)	Проведення рекламно-інформаційних кампаній з метою популяризації розвитку альтернативної енергетики, закріплення її позитивного іміджу, роз'яснення суб'єктам МСП реальної вигоди від розвитку та впровадження проектів з виробництва відновлювальної енергії	Зниження енерговитрат та підвищення енергоефективності регіональної економіки, у т.ч. шляхом збільшення частки альтернативних джерел енергії в паливно-енергетичному комплексі регіону

Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу для одного району, грн. (тис. грн)	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
Для покращення фінансово-ресурсного забезпечення розвитку МСП			
2018 р.	-	-	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА
2018-2020 рр.	-	-	Львівська обласна державна адміністрація, Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА
2018-2020 рр.	20,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів
Для удосконалення нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності		
13. Започаткування системи планування політики розвитку МСП на районному рівні	Розробка та реалізація заходів Програми розвитку МСП району на 2018-2020 роки; ініціювання включення до обласних стратегій і програми підтримки розвитку МСП окремого розділу зі стимулювання розвитку МСП гірських районів області з конкретними заходами інвестиційного характеру	Створення нових підприємств, започаткування нових напрямів та видів економічної діяльності, реалізація інвестиційно-інноваційних проектів, підтримка кластерних ініціатив внаслідок реалізації комплексу заходів Програми
14. Розробка Плану заходів реалізації Стратегії соціально-економічного розвитку району	середовища та громадськості району щодо розробки Плану заходів стимулювання розвитку пріоритетних видів економічної діяльності (туризм, рекреація, готельно-ресторанний бізнес, енергетика, альтернативні види сільського та лісового господарства, тваринництво, деревообробка, харчова промисловість, заготівлі, ін.), формування конкурентоспроможних кластерів	реалізації бізнес-проектів МСП у потенційно перспективних та стратегічно важливих для розвитку району видах економічної діяльності
15. Реалізація галузевого потенціалу розвитку МСП	Консультавання представників МСП та населення щодо відкриття і розвитку перспективних для території видів економічної діяльності з урахуванням сильних та слабких сторін природно-ресурсного потенціалу,	Відкриття нових суб'єктів та реалізація бізнес-проектів МСП, отримання в цих цілях фахової консалтингової підтримки і допомоги

Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу для одного району, грн. (тис. грн)	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
Для удосконалення нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності			
2017 р.	-	-	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА
2018 р.	-	-	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА
2018-2020 рр.	30,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики Сколівської РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів
Для удосконалення нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності		
	виробничо-ресурсного потенціалу суб'єктів МСП; розробка «паспортів» пріоритетних для району видів економічної діяльності із врахуванням специфіки сільської території та ознайомлення з ними потенційних інвесторів	
16. Детінізація економічних відносин суб'єктів МСП (власників приватних садиб) (Сколівський район)	Запровадження масштабної соціальної реклами, спрямованої на інформування суб'єктів МСП щодо ризиків ведення тіньової економічної діяльності; посилення контролю та збільшення штрафних санкцій за ухилення від сплати туристичного збору; забезпечення інформаційно-консультаційної підтримки суб'єктів МСП (стосовно реєстрації, управління, ведення обліку, оподаткування тощо)	Розвиток добросовісної конкуренції, збільшення надходження до місцевих бюджетів, покращення якості надання туристичних послуг, підвищення рівня безпеки клієнтів туристичної галузі
17. Моніторинг виконання заходів Дорожньої карти та оприлюднення результатів такого моніторингу	Моніторинг виконання заходів Дорожньої карти оцінку якості виконання провадитиме спеціально створена комісія за участю громадськості та підприємців на підставі системи розроблених та затверджених критеріїв. Звітування щодо виконання Дорожньої карти відбуватиметься щорічно, а результати моніторингу оприлюднюватимуться в місцевих ЗМІ	Формування системи публічного громадського моніторингу за імплементацією розробленої Дорожньої карти розвитку малого та середнього підприємництва в гірських районах Львівщини

Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу для одного району, грн. (тис. грн)	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
Для удосконалення нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності			
			Громадські організації, бізнес-об'єднання району, Консультативні центри для підприємців
2018-2020 рр.	20,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики Сколівської РДА
2018-2020 рр.	30,0	Районний бюджет, Інші джерела, не заборонені законодавством	Управління економічної політики РДА/Управління економіки Самбірської РДА/Відділ економічного розвитку, торгівлі та інфраструктури Старосамбірської РДА Громадські організації, бізнес-об'єднання району, Консультативні центри для підприємців